

LUIZA CHIAZNA
NELIDA BEJU
MIHAELA FILIPESCU

EXERCIȚII DE GRAMATICĂ

PENTRU CLASELE A III-A ȘI A IV-A

*Ghid practic de învățare a gramaticii limbii române,
pentru școlarii mici și părinți*

Editura Lizuka Educativ,
2012

CUPRINS

Exercițiu - aspecte metodice.......... 7

**NOȚIUNI DE GRAMATICĂ PENTRU
CLASELE A III-A ȘI A IV-A.....**..... 8

I. PĂRTI DE VORBIRE.......... 8

Substantivul 8

Adjectivul 9

Pronumele personal 10

Numeralul 11

Verbul 11

II. PĂRTI PRINCIPALE DE PROPOZIȚIE 13

Subiectul 13

Predicatul 15

Predicatul verbal 15

Predicatul nominal 16

III. PĂRTI SECUNDARE DE PROPOZIȚIE.......... 17

Atributul 17

Complementul 18

**EXERCIȚII DE GRAMATICĂ PENTRU CLASA
A III-A .....**..... 20

I. PĂRTI DE VORBIRE.......... 20

Substantivul 20

Adjectivul 25

Pronumele personal 29

Numericalul.....	32
Verbul	35
II. PĂRTI PRINCIPALE DE PROPOZIȚIE	
Subiectul	41
Predicatul	47
III. PĂRTI SECUNDARE DE PROPOZIȚIE 52	
Atributul	52
Complementul	55
EXERCIȚII DE GRAMATICĂ PENTRU..... 58	
CLASA A IV-A	58
I. PĂRTI DE VORBIRE..... 58	
Substantivul	58
Adjectivul.....	68
Pronumele.....	73
Numericalul.....	79
Verbul	86
II. PĂRTI PRINCIPALE DE PROPOZIȚIE 98	
Subiectul	98
Predicatul	110
III. PĂRTI SECUNDARE DE PROPOZIȚIE 118	
Atributul	118
Complementul	122
BIBLIOGRAFIE	126

Metode de instruire

Exercițiul - aspecte metodice

Exercițiul presupune executarea unei acțiuni în mod repetat și conștient, înseamnă a face un lucru de mai multe ori în vederea dobândirii unei deprinderi, a supune la efort repetat anumite funcții mentale sau motrice în scopul dezvoltării și menținerii în formă.

În școală activă exercițiul nu se reduce numai la formarea pricerelor și deprinderilor, ci explorează domenii noi.

Însușirea operațiilor și formarea deprinderilor presupune respectarea următoarelor etape de abordare a acțiunii:

- instrucția verbală sau explicarea acțiunii;
- demonstrarea;
- exercițiul operatoriu;
- întărirea, controlul sau autocontrolul.

Aplicate la nivele de vârstă diferite, exercițiile de limba română vizează operații de tipul: citirii conșiente, scrierii corecte și rapide, înțelegerei diferențelor tipuri de limbaj, deprinderii de a formula idei principale, de a rezuma un conținut sau de a-l reda cursiv, expresiv și clar, de a exprima oral și scris noțiuni, judecăți, raționamente cu ajutorul unităților lingvistice: cuvinte, propoziții, fraze.

După compartimentul disciplinei de învățământ, exercițiile structurale pot fi:

- fonetice
- ortografice
- lexicale
- gramaticale
- stilistice
- de citire
- de a formula planul de idei
- de a rezuma un conținut
- de a reda un conținut etc.

Relația dintre scopul exercițiului, structura și operația fundamentală se concretizează în mod specific la limba română, stabilirea corectă a relației ajutând învățătorul să proiecteze corect activitatea de predare-învățare.

NOȚIUNI DE GRAMATICĂ PENTRU CLASELE A III-A ȘI A IV-A

I. PĂRTI DE VORBIRE

Substantivul

Substantivul este partea de vorbire care denumește ființe, lucruri, fenomene ale naturii.

Substantivele sunt de două feluri: **comune și proprii**.

Substantivele care denumesc ființe, lucruri, fenomene ale naturii de același fel se numesc **substantive comune** (ex: *pom*, *copil*, *fluviu*, *creion*, etc.). Substantivele comune se scriu cu literă inițială mică. Numai dacă reprezintă primul cuvânt al propoziției sau al titlului se scriu cu literă inițială mare.

Substantivele care denumesc o anumită ființă, un anumit lucru, una numit fenomen al naturii pentru a-l deosebi de alte ființe, lucruri, fenomene ale naturii de același fel se numesc **substantive proprii** (ex: *Mircea*, *Oltul*, *Bucovina*, *Craiova*). Substantivele proprii se scriu întotdeauna cu literă inițială mare.

Substantivele se pot număra. Ele au două numere: singular și plural. Cel care denumește un singur obiect, osingură ființă sau un singur fenomen al naturii este la numărul **singular** (ex.: *scaun*), iar cel care denumește mai multe obiecte, ființe sau fenomene ale naturii este la numărul **plural** (ex.: *scaune*).

Unele substantive au formă numai pentru singular: aur, fier, miere, foame, volei, Oltul, Constanța, creștinism, capitalism.

Alte substantive au numai forme de plural: zori, ochelari, Bucegi, Carpați, București, etc.

În limba română, substantivele pot fi de **genul**:

- *masculin*: un cocoș, doi cocoși;
- *feminin*: o cretă, două crete;
- *neutru*: un scaun, două scaune.

Adjectivul

Partea de vorbire care exprimă însușirea unei ființe, unui lucru sau a unui fenomen al naturii se numește **adjectiv** (ex.: *silitor*, *vesel*, *dulce*, *cenușiu*). Adjectivul poate sta înaintea substantivului pe care îl însoțește sau după substantiv (ex.: elev *silitor* – *silitorul* elev).

Adjectivul are același număr și gen cu substantivul pe care îl însoțește, adică **adjectivul se acordă în număr și gen cu acel substantiv** (ex.: copac *înalt* – copaci *înalți*).

Adjectivele care se termină la numărul singular în „-iu”, la numărul plural se scriu cu „-ii”, când stau după substantiv. Când adjectivele stau înaintea substantivelor, acestea se scriu cu „-iii”.

Exemplu: *nor plumburiu* – *nori plumburii* – *plumburii nori*.

Pronumele personal

Partea de vorbire care ține locul unui substantiv se numește pronume.

Exemplu: *Maria cântă. – Ea cântă.*

Pronumele **eu, tu, el, ea noi, voi, ei, ele** sunt pronume personale. Ele indică diferite persoane.

Pronumele personal au trei persoane și două numere. Pentru persoana a III-a au forme diferite la genul masculin și feminin.

Persoana	Numărul	
	singular	plural
Persoana/persoanele care vorbesc	I	eu noi
Persoana/persoanele cu care se vorbește	a II-a	tu voi
Persoana/persoanele despre care se vorbește	a III-a	el, ea ei, ele

Cuvintele dumneata, dumnealui, dumneaei, dumneelor, dumneavostră, dânsul, dânsa, dânsii, dâNSELE sunt **pronume personale de polițe**.

Persoana	Numărul	
	singular	plural
a II-a	dumneata	dumneavoastră
a III-a	dumneaei / dumnealui	dumneelor

Pronumele personale au și alte forme.

Persoana	Singular	Plural
I	mie, îmi, mi, mine, mă, m-	nouă, ne, ni
a II-a	ție, îți, ți, tine, te	vouă, vă, vi, v-
a III-a	lui, ei, îl, i, i-, -l, l-, -o	lor, le, li, îi, i, i-

Numeralul

Numeralul este partea de vorbire care exprimă:

- *numărul* (zece mere, douăzeci de cărți, douăspetece mingi);
- *ordinea obiectelor prin numărare* (primul, al șaselea, al o sutelea, întâiul).

Numeralul are același gen cu substantivul pe care îl însoțește (doi băieți, două fete).

Verbul

Verbul este partea de vorbire care exprimă acțiunea (merge, cântă, scrie, fuge), starea (stă, se află, aşteaptă, tace), existența (este, există), posesia (are), necesitatea (trebuie), dorința (vreau) ființelor, lucrurilor, fenomenelor naturii.

Verbul are două numere: singular și plural și trei persoane.

Cine face acțiunea	Persoana	Numărul	
		singular	plural
Acțiunea este făcută de persoana care vorbește.	I	eu spun	noi spunem
Acțiunea este făcută de persoana cu care se vorbește.	a II-a	tu spui	voi spuneți
Acțiunea este făcută de persoana despre care se vorbește.	a III-a	el, ea spune	ei, ele spun

Verbul își schimbă formă după: *timp, număr și persoană*.

Timpurile verbului sunt:

- **prezent** – acțiunea se desfășoară în momentul vorbirii (*alerg, patinăm, scrii*);
- **trecut** – acțiunea s-a desfășurat înainte de momentul vorbirii (*am alergat, patinarăm, scrisese*);
- **viitor** – acțiunea se va desfășura după momentul vorbirii (*voi alerga, vom patina, vei scrie*).

II. PĂRȚI PRINCIPALE DE PROPOZIȚIE

Subiectul

Subiectul este partea principală de propoziție despre care se spune ceva cu ajutorul predicatului.

Arată despre cine se vorbește în propoziție.

Întrebarile subiectului sunt:

- Cine?
- Ce?
- Despre cine este vorba în propoziție?

Exemple: Sebastian merge la școală. (cine?)

În grădini cresc flori. (ce?)

Printul era foarte curajos. (despre cine este vorba în propoziție?)

Clasificarea subiectului:

a) **simplu** – exprimat printr-un singur cuvânt:

Maria scrie tema.

multiplu – exprimat prin mai multe cuvinte:

Maria și Ana udă florile.

b) **exprimat** – subiectul apare în propoziție:

Cucul cântă.

neexprimat – subiectul nu apare în propoziție: